

Respons

Den demokratiske republikken Kongo: M23s invasjon av Goma november-desember 2012

Problemstilling/spørsmål:

- Var det var mye vold mot innbyggerne i Goma da M23 inntok byen i november 2012?
- Hvordan var sikkerhetssituasjonen i den perioden M23 hadde kontroll over byen?
- Hvor lenge hadde M23 kontroll over Goma?
- Hvor mange flyktet fra Goma i perioden under M23s kontroll?
- Ble det holdt et folkemøte i regi av M23 i Goma kort tid etter at de fikk kontroll over byen?
- Hvordan er sikkerhetssituasjonen i Goma i dag?

Bakgrunn

M23 er en opprørsbevegelse i det østlige Kongo¹ som hevder å ha en politisk agenda om omfattende reformer i landet. Få Kongo-observatører har særlig tiltro til at dette er den reelle motivasjonen bak M23s virksomhet, og peker på at den har røtter i opprørsbevegelsen CNDP (Congrès National pour la Défense du Peuple). M23 oppsto som et kaserneopprør i januar 2012 blant tidligere CNDP-opprørere som var blitt ”integret” i den kongolesiske hæren FARDC etter fredsavtalen mellom CNDP og kongolesiske myndigheter 23. mars 2009.² M23 har støtte fra tutsi-militæreliten i Nord-Kivu, deler av den økonomiske eliten i Goma og av Rwanda. For en konsis gjennomgang av M23s røtter i CNDP, se rapporten til Kongo-eksperten Jason Stearns (2012a). Han har også skrevet en rapport om konfliktene i Nord-Kivu (Stearns 2012b), som beskriver bakteppet for utviklingen de seinere årene.

---

¹ Kongo vil i dette responsnotatet konsekvent si Den demokratiske republikken Kongo.

² Opprørsbevegelsens navn henspiller på denne datoen, og på misnøye med det de ser på som løftebrudd rundt flere punkter i fredsavtalen fra kongolesiske myndigheters side.

M23 har særlig virksomhet helt øst i Nord-Kivu i provinsen Rutshuru – særlig i grenseområdene mot Rwanda og Uganda nord for Goma (se kart i Stearns 2012a, s. 4). Opprørsbevegelsen invaderte Goma 20. november 2012, og trakk seg ut igjen en tid seinere. Per mars 2013 er M23 preget av interne stridigheter, med væpnede kamper mellom to hovedfraksjoner (BBC News 2013a; BBC News 2013b).

Var det var mye vold mot innbyggerne i Goma da M23 inntok byen i november 2012?

Kampene mellom M23 og kongolesiske styrker (støttet av FN-styrker) i forbindelse med invasjonen av Goma var særlig sterke utenfor byen, som i byen Kibumba rundt 30 km nord for Goma og områder enda lengre nord. Kampene nådde deler av Goma den 18. og 19. november, og deler av den kongolesiske hæren rømte byen 19. november, men vendte tilbake igjen om morgenen 20. november. M23 overtok likevel i praksis kontrollen over stort sett hele byen rundt kl. 14 om ettermiddagen den 20. november (Stearns 2012c). Kampene inne i byen rammet også sivile.

I tillegg til kamper inne i byen, satte demonstranter fyr på eiendom eid av FN og president Kabilas parti for å protestere mot at M23 fikk innta byen uten å møte mer motstand enn de gjorde (Gatehouse 2012a).

Det foreligger videre tallrike rapporter om at M23 plyndret våpenlagre, biler, datautstyr og andre verdigjenstander fra Goma som ble ført over grensen til Rwanda mens de hadde kontroll over byen – både offentlig eiendom og private eiendeler (BBC News 2012a; Braeckmann 2012b; Braeckmann 2012c).

Hvordan var sikkerhetssituasjonen i den perioden M23 hadde kontroll over byen?

Forholdene i Goma var svært anspente i perioden M23 hadde kontroll. Human Rights Watch har dokumentert menneskerettighetsovergrep begått av M23 i perioden, inkludert utenomrettslige henrettelser, voldtekt og tvangsrekruttering. De rapporterer om at opprørere fra M23 angrep statsansatte, kongolesiske militære og familiene deres, menneskerettighetsaktivister og lederskikkelser i det sivile samfunn, personer som forsøkte å hindre plyndring eller tvangsrekruttering samt personer som ble mistenkt for å være kriminelle eller tilhøre militsgrupper i strid med M23. Organisasjonen dokumenterer også menneskerettighetsovergrep begått av den kongolesiske hæren i Goma i forbindelse med M23s invasjon (HRW 2013).

Den belgiske journalisten Colette Braeckmann, som har fulgt forholdene i Kongo og nabolandene i en årrekke, var i hyppig kontakt med ulike kilder i Goma mens M23 hadde kontroll i byen. I bloggen sin beskrev hun Goma i denne perioden som ”en by som spilte død” (”Goma fait la morte face aux rebelles”), hvor handelsnæringen holdt delvis stengt av frykt for plyndring, skolene var stengt av frykt for tvangsrekruttering av gutter, og menneskerettighetsaktivister og lederskikkelser i det sivile samfunn levde i frykt. Den humanitære situasjonen i byen var også vanskelig (Braeckmann 2012b). Hjelparbeidet for å bistå rundt 650 000 internt fordrevne i provinsen ble i stor grad suspendert, siden den utenlandske staben til bistandsorganisasjonene i stor grad ble evakuert fra byen (Braeckmann 2012a).

Hvor lenge hadde M23 kontroll over Goma?

M23 hadde kontroll over Goma i elleve dager, fra den kongolesiske hæren flyktet 20. november til M23 trakk seg ut 1. desember 2012 (BBC News 2012a). Den kongolesiske hæren vendte tilbake til byen 3. desember (BBC News 2012b).

Hvor mange flyktet fra Goma i perioden under M23s kontroll?

En hel del mennesker forlot Goma før M23 invaderte 20. november (Gatehouse 2012b). Videre forlot en del personer Goma mens byen var under M23s kontroll. Colette Braeckmann opplyste i sin blogg at for eksempel et trettitalls dommere flyktet til Bukavu, at guvernøren i Nord-Kivu dro til Kinshasa mens ansatte i provinsadministrasjonen tok seg til Beni lenger nord i Nord-Kivu (Braeckmann 2012b).

Landinfo har ikke funnet noen helhetlig oversikt over hvor mange som forlot Goma i forbindelse med M23s invasjon av byen, men det er grunn til å tro at det var mange tusen. Folk har hatt ulike årsaker til å forlate byen i forkant av eller under invasjonen – noen fordi de fryktet M23 på grunn av individuelle omstendigheter, men mange sannsynligvis av velbegrunnet, generell frykt for kaos, plyndring og kamphandlinger inne i byen under en invasjon, okkupasjon og/eller tilbaketrekning.

Ble det holdt et folkemøte i regi av M23 i Goma kort tid etter at de fikk kontroll over byen?

Ja, M23 holdt et møte på stadion i byen 21. november hvor en talsmann redegjorde for målene med å gå inn i Goma. Det er vanskelig å si hvor mange som deltok, men BBC rapporterte at stadion var nesten full (Gatehouse 2012b).

Hvordan er sikkerhetssituasjonen i Goma i dag?

Landinfos inntrykk er at forholdene i Goma per mars 2013 er å sammenligne med dem som var i byen høsten 2012, før M23s invasjon. Selv med kongolesiske styrker og FN-styrker er på plass i byen, lever befolkningen med muligheten for at Goma igjen kan bli invadert av en opprørsgruppe/milits – forutsatt at den er tilstrekkelig godt organisert og motivert for det. M23s invasjon og kontroll over byen i november-desember 2012 viser at verken den kongolesiske hæren eller FN-styrkene er i stand til å hindre en slik invasjon. Det at M23 er i intern, væpnet strid og ikke innebærer noen slik trussel nå, utgjør ingen garanti for at ikke denne militsen, eller en annen, på et tidspunkt igjen vil kunne true byen. Sikkerhetssituasjonen i Goma må derfor karakteriseres som stabilt ustabil.

Det er også viktig å understreke at selv i de periodene hvor kongolesiske styrker i praksis har kontroll i deler av det østlige Kongo, så innebærer ikke det nødvendigvis noen bedring av sikkerhetsforholdene for sivilbefolkningen der. Det finnes betydelig dokumentasjon på menneskerettighetsbrudd begått av kongolesiske militære, politi og andre myndighetspersoner – både i forbindelse med tjenesteutøvelse, og i form av misbruk av makt og posisjon ut fra helt personlige motiver.

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver. Landinfos responser og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke-offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

En respons er et svar på konkrete spørsmål og problemstillinger som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema eller et spørsmål, og kildegrunnlaget vil ikke nødvendigvis være like bredt som i våre temanotater. Responser er utarbeidet innenfor begrensede tidsrammer og vil i liten grad inneholde bakgrunnsinformasjon.

Opplysningene som blir lagt fram i responsene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som responsene omhandler.

Referanser

Skriftlige kilder

- BBC News (2012a, 1. desember). Rebels in DR Congo withdraw from Goma. *BBC News*. Tilgjengelig fra <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-20565711> [lastet ned 21. mars 2013]
- BBC News (2012b, 3. desember). Congo army returns to Goma as M23 demand negotiations. *BBC News*. Tilgjengelig fra <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-20585179> [lastet ned 21. mars 2013]
- BBC News (2013a, 25. februar). DR Congo: M23's Makenga and Runiga factions 'clash'. *BBC News*. Tilgjengelig fra <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-21578357> [lastet ned 21. mars 2013]
- BBC News (2013b, 1. mars). DR Congo: Bunagana residents flee M23 clashes to Uganda. *BBC News*. Tilgjengelig fra <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-21632273> [lastet ned 21. mars 2013]
- Braeckmann, C. (2012a, 21. november). DEs rebelles dans Goma abandonnée. *Le carnet de Colette Braeckmann* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://blog.lesoir.be/colette-braeckman/2012/11/21/des-rebelles-dans-goma-abandonnee/> [lastet ned 21. mars 2013]
- Braeckmann, C. (2012b, 26. november). Goma fait la morte face aux rebelles. *Le carnet de Colette Braeckmann* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://blog.lesoir.be/colette-braeckman/2012/11/26/goma-fait-la-morte-face-aux-rebelles/> [lastet ned 21. mars 2013]
- Braeckmann, C. (2012c, 30. november). Goma en cinq questions. *Le carnet de Colette Braeckmann* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://blog.lesoir.be/colette-braeckman/2012/11/30/goma-en-cinq-questions/> [lastet ned 21. mars 2013]
- Gatehouse, G. (2012a, 20. november). Goma: M23 rebels capture DR Congo city. *BBC News*. Tilgjengelig fra <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-20405739> [lastet ned 21. mars 2013]
- Gatehouse, G. (2012b, 21. november). DR Congo rebels lap up Goma cheers. *BBC News*. Tilgjengelig fra <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-20433142> [lastet ned 21. mars 2013]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2013, 5. februar). *DR Congo: War crimes by M23, Congolese army*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/news/2013/02/05/dr-congo-war-crimes-m23-congolese-army> [lastet ned 21. mars 2013]
- Stearns, J. (2012a, november). *From CNDP to M23*. London: Rift Valley Institute. Tilgjengelig fra <http://riftvalley.net/resources/file/RVI%20Usalama%20Project%201%20CNDP-M23.pdf> [lastet ned 21. mars 2013]
- Stearns, J. (2012b, november). *North Kivu – The background to conflict in North Kivu province of eastern Congo*. London: Rift Valley Institute. Tilgjengelig fra

Respons **Den demokratiske republikken Kongo: M23s invasjon av Goma november-desember 2012**

<http://riftvalley.net/resources/file/RVI%20Usalama%20Project%202%20North%20Kivu.pdf> [lastet ned 21. mars 2013]

- Stearns, J. (2012c, 20. november). What's going on in Goma – a timeline. *Congo Siasa* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://congosiasa.blogspot.no/2012/11/whats-going-on-in-goma.html> [lastet ned 21. mars 2013]
- Stearns, J. (2013, 12. mars). *Strongman of the eastern DRC – A profile of General Bosco Ntaganda*. London: Rift Valley Institute. Tilgjengelig fra <http://riftvalley.net/resources/file/RVI%20Usalama%20Project%20-%20Briefing%20-%20Ntaganda%20Profile.pdf> [lastet ned 21. mars 2013]

© Landinfo 2013

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.